

onoarea, onestitatea, umanitatea, sinceritatea, modestia, virtuțile și gloria noastră a eșit mai pre sus și a dat de minciună toate calomniile lor și va străluci cât timp va trăi neamul românesc, pentru ale cărui drepturi am încins și purtat în tinerețe sabia, am împlântat și ținut de coarne plugul, am încercat a învăța negoful și acum la bătrânețe, când nu mai am putere a continua acelea, scriu, scriu și voi scrie până voi putea țineă pana în mână. Voi scrie că după ce toate sunt pierdute — să reînvie, să se înalțe și strălucească numele, onoarea și gloria neamului românesc! ...»

Dușmanii și prietenii noștri.

Cruțarea pășărilor.

Din firea lucrurilor, s'a regulat în lume, un fel de potriveală între toate vietățile, așa ca una să nu se poată înmulți prea mult în dauna alteia. Cu civilizația și mai ales cu lăcomia și nevoile omului de-a vedea numai de ceea ce-i aduce folos pe dată, s'a dispădurit, s'a arat, s'au ucis o mulțime de animale de rostul cărora omul nu și-a dat nici o seamă. Din pricina aceasta o mulțime de întâmplări grele cad și vor cădea pe fiecare zi pe capetele noastre.

Așa boli primejdioase, de cari mai de mult mai că nu se auziă, cum sunt bunăoară frigurile din pricina țânțarilor, și multe alte boale ce se înmulțesc pe fiecare zi. De asemenea ani de-a rândul năpustesc potop de omizi peste livezile și pădurile noastre, ori tot soiul de vermi cari nimicesc în unii ani holdele de grâu sau de porumb, de sfecele sau de cartofi. Omul se minunează, îngrozit, de unde-i vin pe cap atâtea urgii, ne știind că el singur e pricinuitorul.

Intr'un an bântue un rău, într'altul altul; iar munca și jertfele lui aduc foarte puțin folos, căci chiar în țerile unde oamenii caută în tot chipul să ucidă acești dușmani, tot n'o'scot totdeauna la capăt. Fiind că-i greu să te lupți cu milioane și milioane de făpturi ascunse, altele în apă altele în pământ ori prin scoarțele și crăpăturile copacilor. În fine lucrurile erau dela sinea lor regulate. Aceste jivine mărunte au dușmani cari nu le lasă să se înmulțească peste măsură de mult. S'a luat seamă că în unele insule, unde s'au dus animale din alte părți și nu aveau acolo dușmani, cari să le ție în sațiu, s'au înmulțit înspăimântător. Bunăoară câinii, pisicile ori porcii, epurii de casă ori vrăbiile. Se vede deci că îndată ce omul ori vre-o întâmplare smințește regula firii, lucrul nu ese bine la capăt.

E cunoscut cum, de o bucată de vreme, animalele rozătoare ca epurii, șobolanii, șoarecii de câmp s'au înmulțit și aduc stri căciuni mari agriculturii. Aceasta dovedește că în zadar omul singur caută să nimicească pe acești dușmani. Răul cel mai

mare e că am nimicit acele animale cari erau dușmanii frești ai rozătoarelor. Ales în unele țeri omul, în nesocotința lui, a nimicit cu desăvârșire acele soiuri de fiare cari sunt dușmanii neîmpăcați ai rozătoarelor. Se poate ca în viitor să se plătească grozav de scump această greșeală.

Luând în seamă toate acestea, oamenii învățați din alte țeri, caută să lumineze lucrul și să îndrepte răul. Se țin congrese și sfaturi în fiecare an și s'adună oameni luminați din toate țerile spre a chibzuî și face legi cum s'ar putea oprî nenorocirea. Iată ce spun într'unul din aceste sfaturi:

Chiar în zilele noastre se fac nimiciri crude și nefolositoare mai ales în țerile necivilizate unde Europeanul înarmat cu unelte nimicitoare iscusite, cu puști cu repetiție, cu pulbere fără fum, cu electricitate, etc., pricinuește neîncetat și fără de nici o pedeapsă adevărate măceluri nebunești și rușinoase.

Așa s'a întâmplat în unele țeri cu vânatul neînfrânat al urșilor, lupilor, vulpilor și altor fiare, cari deși strică și omului, dar îi aduc și folos, hrănindu-se cu rozătoare și ucizând pe acești dușmani ai agriculturii. Acuma, prin legea vânatului se caută a se îndreptă lucrul, așa ca să nu fie dăunătoare omului prin înmulțirea lor peste măsură, ci să-i vie în ajutor ucizând rozătoarele.

Nenorocirea e că sunt măsuri de ocrotire, pe cari zădarnic le-ar lua o țară singură, căci trebuie o înțelegere între toate, mai ales când e vorba de pasările călătoare. Zădarnic le va cruță o țară, dacă alta le va ucide. De aceea e numai decât trebuit ca fiecare nație să facă legi și să vază să fie ținute în seamă, și pasările să nu fie ucise. De obicei pasările călătoare trec în Martie și Octomvrie. Ar trebui ca în acest timp vânarea lor să fie oprită.

Țara care a înțeles mai bine folosul pasărilor e Norvegia. Acolo nu numai oamenii mari le cruță, dar sunt societăți de copii cari au menirea de a priveghea crufarea cuiburilor de pasări, dând chiar îngrijiri acestor cântăreți. Mai mult, în Norvegia se cruță nu numai pasările localnice, dar și cele călătoare. Prin acest lucru s'aduce folos pomilor și ogoarelor și se îmblânzește inima copiilor.

Să nu se creadă că e o glumă ajutorul ce ni-l dau paserile.

Oamenii învățați au arătat că e de necrezut câți viermi, câte omide, câți fluturi și ouă de-ale acestora mănâncă o pasărică. Rândunica aduce pe fiecare ceas la cuib puilor săi câteva sute de insecte, deci pe zi ucide câteva mii. Chiar la acele paseri cari mănâncă grâne, dauna ce fac e răsplătită cu vârf prin insectele ce ucide pentru hrana puilor. Ciorile, atât de urgisite, sunt foarte folositoare. Se știe că primăvara merg pe urma plugului și nimicesc sute de viermi albi din cari se fac cărăbușii cei atât de stricători și când sunt cărăbuși și ca viermi. Nu e pasăre care să n'aducă foloase prin nimicirea insectelor de tot soiul. Chiar și pasările de noapte sunt prețioase, căci mănâncă fluturii de noapte, șoareci și alte dobitoace stricătoare. De asemenea brăștele și șopârlele mănâncă o mulțime de insecte și de ouă de-ale acestora. După ce am arătat folosul netăgăduit al pasărilor, nu ne vom mira de potopul de omizi, de viermi stricători ale roadelor câmpiilor și pomilor, când vom arăta cât de sălbatec și fără de crufare se poartă la noi oamenii față de

aceste ființe binefăcătoare. Cei mai mari dușmani ai lor sunt băeții, cari prind păsările cu lațul, cu scai și curse, n'aleg nici vremea nici soiul lor și prind cu nemiluita, de prin ogoare, câmpii, pomete și păduri.

Mânați de gustul câștigului, nu-i mai oprește nime. Mai de mult, dacă omul n'avea cunoștinți de folosul mare ce-l aduc păsările, tot mai aveă pe lângă milă și frica de păcat. Bunăoară nu lăsau pe copii să ucidă rândunele, zicând că sunt noroc la casă. Ba dimpotrivă, cruțau cuiburile și pasărea venia în fiecare an la cuibul vechiu. În adevăr, un cuib de rânduneă e noroc la casă, fiindcă omul are un tovarăș harnic, care fără nici o plată ucide mii de omizi, de viermi și de fluturi din pomăt, din grădină și din pădure. Azi la băeți nu mai afli nici frică de păcat dar nici știință de folosul păsărilor, strică cuiburile, împrăstie ouăle așa pentru gustul de a strică.

E datoria cărturarilor din sate a-i povățui și a autorităților a-i pedepsi. Primarul ar trebui să spue fiecărui om legile ce s'au făcut pentru apărarea păsărilor, dar nu să lase pe chiar băeții lor să pue lațuri și să prindă păsărele, cum știm că fac.

Prin satele pe unde a ros omida, trebuie arătat oamenilor unde duce nesocotința și lăcomia. Dacă de o bucată de vreme, avem atâtea omizi și viermi stricători, e că s'a înmulțit și la noi neșutul cu păsări vii și moarte. Se prind cu miile pentru stomacurile cari se miră ce-ar mai mânca, și se prind și se ucid fără număr pentru împaiere și trimiterea în străinătate.

Au venit străini împăietori, cari tocmesc anume vânători ce umblă de omoară păsări de prin câmpii și păduri, le plătesc scump și iau pe ele în străinătate și mai scump. În potriva acestora ar trebui măsuri aspre, căci ne aduc sărăcie și nevoie. Nu mai departe, anul acesta paguba făcută de omizi va fi de câteva milioane. De aceea datoria oricărui om este să pârască și să dea de gât pe oricine l-ar prinde omorind păsările câmpioilor. Eră greu mai înainte, dar acum avem și noi legi și suntem legați de celelalte țeri pentru a fi cu luare aminte și a ocroti păsările. Guvernul însuși ar trebui să oprească negoțul cu păsări împaiate cât și vânzarea lor în afară de țară. E o nelegiuire ca pentru îmbogățirea a doi trei oameni să sărăcească o lume. Sunt țeri unde, din pricina lăcomiei vânatului, unele neamuri de păsări sunt nimicite, tot așa va fi și la noi dacă nu se vor lua măsuri din vreme.

Avem câteva legi bune pentru apărarea păsărilor, ce folos dacă în cele mai multe locuri nu se țin în seamă?

Folosul ce-l aduc păsărelele, ar trebui să fie arătat pe larg și cu pilde copiilor în școală pentru a-i desbăra de năravul de-a le ucide. Pentru ca școlarii să se încredințeze de folosul unei rândunele, să stea la pândă când are pui și va vedeă cum într'un ceas sboară dela cuib de câteva sute de ori și'n fiecare dată se întoarce cu o muscă ori cu altă jivină. De asemenea s'a găsit în gușa unor păsări sute de viermușori, ouă și omizi, cari toate erau adunate într'un ceas două.

Putem noi, cu vederea noastră și cu mișcările noastre greoaie, face măcar a zecea parte cât o păsărică? Mai e oare îndoială că ucigându-le ne ucidem cei mai harnici prieteni? S'a dovedit că dintr'o muscă se fac pe vară vre-o două sute de mii; tot așa de grozav se înmulțesc și alte insecte, bunăoară țânțarii. Omul,

cu toată știința și munca lui, greu poate veni de hac acestor dușmani. E bine să lupte și el dar e neapărat trebuitor să aibă într'ajutor și păsările, cari cu vederea lor ageră, cu mișcările lor sprintene, îi prinde pe cei ce scapă de om, cu atât mai mult cu cât sunt unele cuiburi de omizi ce pot fi curățite numai doar rupând o mulțime de crengi. Mai rău e că nici nu se văd lesne. Așa sunt grămăjoarele de ouă numite în Moldova «stupidul cucului» iar în Muntenia «somnișori». Omizilor și fluturilor ce es din acestea numai păsările pot să le vie de hac. Omul prin lăcomia lui adesea strică alcătuirea firei, întocmită de veacuri și când nenorocirile îl năpădesc se miră și se vaeră, dar în zadar; căci relele ce și-a pregătit el singur ani de-a rândul, nu pot fi îndreptate într'un ceas ori într'o zi.

Astea sunt lucruri folositoare și trebuie arătate școlarilor și sătenilor cât mai pe larg (1).

Sofia Nădejde.

Câteva feluri de ulei.

Uleiul Voironot numit și *uleiul cubic*, are 10 rame de câte 33 cm. înălțime și 33 cm. lărgime înăuntru, depărtate de 35 mm. din mijloc în mijloc. Lumina dinăuntru a uleiului are câte 36 cm. în lungime, în lărgime și în înălțime, iar încăperea e de 46,65 litri. Intinderea unei rame e de 11 decimetri pătrați. Acest ulei se poate preface în 3 chipuri.

1) *Ulei cubic simplu* cu 10 rame în cuib. El poate fi mărit prin adăogire de caturi cu ramele de 33 cm. lărgime și 165 mm. înălțime.

2) *Ulei cubic dublu* cu 20 rame, întocmai ca uleiul Layens. Cuibul se poate despărți de magazia de strânsură printr'o gratie de zinc. Printr'o despărțitură la mijloc se poate preface într'un ulei sistem Wells, cu 2 roiuri, iar pentru strânsură se adaugă deasupra, caturi.

3) *Ulei cubic semidublu* cu 15 rame: 10 înainte, în fața urdinișului, așezate în pat rece, adică în curmezișul urdinișului și 5 rame pentru strânsură, spre spatele uleiului, așezate în pat cald.

Uleiul Pincot e alcătuit din lădițe de o potrivă de mari atât pentru cuib, cât și pentru magazie. Fiecare lădiță e cât jumătate din trupul uleiului Voironot. Ele au câte 36 cm. lungime și lărgime și 19 cm. înălțime. În fiecare lădiță încap 10 rame de câte 33 cm. lărgime și 165 mm. înălțime. Două rânduri de rame fac în înălțime tocmăi 33 cm., cât o ramă Voironot. Nici o lădiță n'are urdiniș. Pe marginile fundului e un pervaz de șipci de 15 mm. grosime pe care se așează gura uleiului. Urdinișul e scobit în acel pervaz, așa că o

(1) O să vorbim altădată și despre alți dușmani ai omizilor.